УДК 636.32/.38:636.933.2
© 2013

СМУШКОВА ПРОДУКТИВНІСТЬ ЯГНЯТ АСКАНІЙСЬКОЇ КАРАКУЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ ЗАЛЕЖНО ВІД ВІКУ ЇХ МАТЕРІВ

А.П. КИТАЄВА,
доктор сільськогосподарських наук

Л.В. КРЕМЕНЧУК,
асистент

Одеський державний аграрний університет

Доведено, що вівцематки різного репродуктивного віку (1,2–10 років) спроможні мати потомство зі смушковими якостями, характерними для ягнят асканійської каракульської породи. Переважна кількість ягнят мала цінні типи завитків (вальок і біб): ярки – 84,8 %, баранці – 83,8 % від досліджуваного поголів'я.

Постановка проблеми. Смушки є цінною сировиною для виробництва різноманітних хутрових виробів, вартість яких залежить від якості смушків.

Якість смушка, його краса і привабливість зумовлюються спадковістю й ембріональним розвитком ягнят та впливом батьківських організмів, і насамперед організму матері [1].

Здатність материнського організму забезпечити оптимальні умови для внутрішнього розвитку потомства, обумовлюється станом здоров'я, живою масою, вгодованістю та віком матері [2, 3]. Залежно від умов зовнішнього середовища і стану материнського організму та його віку вплив матері на ембріональний розвиток потомства здійснюється з різною інтенсивністю і на різному рівні, унаслідок чого ягнята народжуються з різним розвитком смушкових ознак. Розв'язання цих питань недостатньо вивчено у вівцематок асканійської каракульської породи.

Метою наших досліджень було вивчення смушкової продуктивності потомства вівцематок асканійської каракульської породи різного репродуктивного віку в умовах Півдня України.

Матеріал і методика досліджень. Робота виконувалася в умовах ТОВ ім. Посмітного Березівського району Одеської області на поголів'ї ягнят асканійської каракульської породи, одержаних від вівцематок 1,2–10-річного віку жакетного смушкового типу. Вівцематки були спаровані з елітними баранами-плідниками жакетного смушкового типу й були забезпечені однаковими умовами годівлі й утримання.

Одержанні ягнята були пробонітовані у віці трьох днів згідно з Інструкцією по бонітуванню каракульських і сокільських овець з основами племінної роботи [4]. Цифровий матеріал опрацювали методом варіаційної статистики за Н.А. Плохинським [5].

Результати досліджень та їх обговорення. За класифікацією завитки розподіляються на цінні (вальок, біб, вузька гривка), малоцінні (широка гривка, кільце, на півкільце, горошок), дефектні (штопор, ласи, деформації завитків). Типи завитків ягнят, одержаних від вівцематок різного репродуктивного віку свідчать про їх різноманітність (табл. 1).

За типом завитків як у ярок, так і в баранців переважають вальки. Завитки типу біб становлять 12,8 і 13,8 %, а типу гривка – 10,25 і 10,8 % відповідно. І в ярок, і в баранців зустрічаються завитки типу горошок і кільце.

Серед ярок найбільше завитків типу вальок мали нащадки вівцематок 8-,4-, 2-річного віку, які перевищували ярок, одержаних від вівцематок 5-річного віку, на 21,7; 13,3; 10 % відповідно. Найменша кількість ярок із завитками типу вальок була серед нащадків вівцематок 7-, 10-, 3-річного віку. Вони поступалися яркам, одержаним від матерів 5-річного віку, відповідно на 14,4; 3,3; 8,5 %. Серед потомства вівцематок раннього і загальноприйнятого репродуктивного віку більше ярок із завитками типу вальок було у

1. Типи завитків ягнят залежно від віку матерів

Вік вівце-маток, рік	*n*	Вальок		Біб		Гривка		Інші	
		голів	%	голів	%	голів	%	голів	%
Ярочки									
1,2	10	7	70,0	2	20,0	1	10,0	-	-
2	15	12	80,0	2	13,30	1	6,7	-	-
3	13	8	61,5	2	15,39	2	15,4	1	7,69
4	12	10	83,3	-	-	2	16,7	-	-
5	10	7	70,0	2	20,0	1	10,0	-	-
6	14	9	64,3	3	21,42	2	14,3	-	-
7	9	5	55,5	2	22,23	1	11,1	1	11,11
8	12	11	91,7	1	8,3	-	-	-	-
9	14	10	71,5	1	7,1	1	7,1	2	14,3
10	9	6	66,7	-	-	1	11,1	2	22,2
Разом	118	85	72,0	15	12,8	12	10,2	6	5,1
Баранці									
1,2	16	10	62,5	1	6,25	4	25,0	1	6,25
2	15	12	80,0	2	13,3	1	6,7	-	-
3	9	6	66,7	2	22,20	1	11,1	-	-
4	13	10	76,9	2	15,4	-	-	1	7,7
5	13	7	53,8	3	23,1	2	15,4	1	7,7
6	9	6	66,7	1	11,1	2	22,2	-	-
7	18	12	66,7	2	11,1	1	5,5	3	16,7
8	9	7	77,8	2	22,2	-	-	-	-
9	9	6	66,7	2	22,2	1	11,1	-	-
10	11	7	63,60	1	9,10	2	18,2	1	9,1
Разом	122	83	68,0	18	14,7	14	16,9	7	5,7
Всього	240	168	70,0	33	13,8	26	10,8	12	5,4

потомства 2-річних вівцематок, що становило 5 голів, або 10,0 %.

Майже аналогічна тенденція спостерігалася й серед баранців. Найбільше баранців із завитками типу вальок було серед потомства вівцематок 2-річного віку, а найменше – серед потомства 5-річних. Суттєвої різниці за цим показником серед потомства вівцематок інших вікових категорій не встановлено. Як серед ярок, так і серед баранців потомство вівцематок 2-річного віку мало більше тварин із валькуватими завитками на 17,5 % порівняно з потомством вівцематок 1,2-річного віку.

Завитки типу біб і гривка були у потомства вівцематок усіх вікових груп. Найбільше завитків типу біб серед ярок мало потомство вівцематок 7-, 6-, 1,2-річного віку, а серед баранців – 5-, 3-, 8- і 9-річного віку. Завитки типу гривка зустрічаються у потомства вівцематок усіх вікових груп, крім 8-річного віку серед ярок і 4-, 8-річного віку серед баранців. Баранці, одержані від вівцематок 1,2-річного віку, мали най-

більшу кількість особин із завитками типу гривка.

Отже, переважна кількість потомства вівцематок усіх вікових категорій має цінні типи завитків, що свідчить про доцільність раннього і більш старшого віку використання їх для відтворення.

Довжина валька є одним із важливих показників, що обумовлюють якість смушку. Чим довший вальок, тим кращий рисунок смушка і він цінніший. Довжина вальків із ягнят, одержаних від вівцематок різного репродуктивного віку, наведена в табл. 2.

Результати наших досліджень підтвердили, що довжина вальків залежить від віку матерів. Найбільша кількість потомства мала середню довжину вальків, менша кількість ягнят характеризувалася довгими вальками, а короткі, менш бажані вальки притаманні тільки у 9,6 % ягнят.

2. Розподіл ягнят за довжиною валькуватого завитка

Вік вівцематок, рік	*n*	Довжина валька					
		довгий		середній		короткий	
		голів	%	голів	%	голів	%
Ярочки							
1,2	10	5	50	3	30	2	20
2	15	9	60,0	4	26,7	2	13,3
3	13	6	46,1	3	23,1	4	30,8
4	12	7	58,3	5	41,7	-	-
5	10	4	40,0	4	40,0	2	20,0
6	14	6	42,9	8	57,1	-	-
7	9	3	33,3	6	66,7	-	-
8	12	3	25,0	7	58,3	2	16,7
9	13	2	14,3	1	71,4	2	14,3
10	9	5	55,6	4	44,4	-	-
Разом	118	50	42,4	54	45,8	14	11,8
Баранці							
1,2	16	5	31,2	6	37,5	5	31,3
2	15	6	40,0	9	60,0	-	-
3	9	3	33,3	6	66,7	-	-
4	13	2	15,4	11	84,6	-	-
5	13	-	-	13	100	-	-
6	9	4	44,4	4	44,4	1	11,2
7	18	7	38,9	11	61,1	-	-
8	9	2	22,2	7	77,8	-	-
9	9	2	22,2	7	77,8	-	-
10	11	2	18,2	6	54,5	3	27,3
Разом	122	33	27,0	80	65,6	9	7,4
Всього	240	83	34,6	134	55,8	23	9,6

Ярки, отримані від матерів 1,2-, 2-річного віку, мали різницю за довжиною валька на користь ровесниць від матерів 2-річного віку відповідно: довгого валька – на 4 гол., або в 1,8 раза; середнього валька – на 1 гол., або в 1,33 раза, а за коротким вальком мали абсолютно однакові показники.

Найбільшу кількість ярок з довгим валькуватим завитком було отримано від матерів як молодшого, так і середнього репродуктивного віку. За загальною кількістю вони переважали ровесниць, одержаних від матерів 5-річного віку (18,3–20 %).

Серед ярок з коротким валькуватим завитком найбільша кількість була у потомства 3-річного віку.

Порівнюючи зміни в довжині валькуватого завитка в баранців, одержаних від матерів 1,2- і 2-річного віку, відзначимо, що в баранців, одержаних від матерів раннього репро-

3. Кількість ягнят за розміром завитків, %

Вік вівцематок, рік	*n*	Розмір завитків					
		дрібний		середній		крупний	
		голів	%	голів	%	голів	%
Ярочки							
1,2	10	6	60,0	4	40,0	-	-
2	15	9	60,0	6	40,0	-	-
3	13	6	46,1	3	23,1	4	30,8
4	12	4	33,3	8	66,7	-	-
5	10	4	40,0	6	60,0	-	-
6	14	6	42,8	8	57,2	-	-
7	9	7	77,8	2	22,2	1	11,11
8	12	5	41,7	7	58,3	-	-
9	14	8	57,1	5	35,7	1	7,2
10	9	3	33,3	6	66,7	-	-
Разом	118	58	49,2	55	46,6	5	4,2
Баранці							
1,2	16	8	50,0	8	50,0	-	-
2	15	10	66,7	5	33,3	-	-
3	9	1	11,1	8	88,9	-	-
4	13	8	61,5	5	38,5	-	-
5	13	8	61,5	5	38,5	-	-
6	9	4	44,4	5	55,6	1	11,11
7	18	10	55,6	8	44,4	-	-
8	9	7	77,8	2	22,2	-	-
9	9	4	44,4	5	55,6	-	-
10	11	6	54,5	4	36,4	1	9,1
Разом	122	66	54,1	55	45,9	1	3,28
Всього	240	124	51,7	115	48,1	6	2,5

дуктивного віку, цей показник був меншим відповідно: довгий валькуватий завиток на 1 гол., або в 1,2 раза; середній валькуватий завиток на 3 гол., або в 1,5 раза. Короткий вальок мали тільки баранці, одержані від матерів 1,2-річного віку (5 гол., або 31,3 %). Коротким валькуватим завитком характеризувалося лише 7,4 % піддослідного поголів'я баранців. Більшості ягнят з таким розміром валька властиві позитивні якості смушків (табл. 3). Більшість ягнят мали середній і дрібний розмір завитків. При розподілі ярок за розміром завитків більша їх кількість була одержана від вівцематок 2-річного віку, ніж від 1,2-річного віку відповідно: за дрібним завитком на 3 гол., або в 1,5 раза; середнім завитком на 2 гол., або в 1,5 раза. Крупний розмір валька у потомства вівцематок від цих вікових груп не спостерігався.

За шириною завитка ярки, одержані від матерів різного репродуктивного віку, за винятком ровесниць від матерів 4- і 10-річного віку, перевищували однолітків від матерів 5-річного віку відповідно: за дрібним розміром 1,2-річного на 2 гол., або в 1,5 раза, 2-річних на 5 гол., або у 2,25 раза; 3- і 6-річного віку на 2 гол., або у 1,5 раза; 7-річних – на 3 гол., або 1,75 раза; 8-річного віку на 1 гол., або в 1,25 раза; 9-річних на 4 гол., або у 2 рази.

Середній розмір вальків мала більша кількість ярок, одержаних від вівцематок 4-, 6-, 8-річного віку. Їх кількість була в 1,2–1,3 раза більша, ніж у потомства вівцематок 5-річних.

Крупний розмір вальків мали ярки, одержані тільки від вівцематок 3-річного віку (4 гол., або 30,8 %) і 9-річного віку (1 гол., або 7,2 %). Загальна кількість ярок з крупним розміром завитків становила 5 гол., або 4,2 % від усього одержаного поголів'я.

Серед баранців, одержаних від вівцематок різного репродуктивного віку, також спостерігалася деяка розбіжність за розміром завитків. Так, з дрібним розміром більше було баранців серед потомства вівцематок 2-річного, ніж 1,2-річного віку, на 2 гол., або в 1,25 раза, а зі середнім розміром, навпаки, менше на 3 гол., в 1,6 раза.

Баранців з дрібним розміром завитків найбільше було у потомстві вівцематок 1,2-, 2-, 4-, 5-, 7-, 8-річного віку, а найменше – у 3-, 6-, 9-річних. За кількістю баранців з середнім розміром завитків переважало потомство вівцематок 1,2-, 3- і 7-річного віку. Баранців з крупним розміром було менше на 1 гол., або 3,28 %.

Отже, вівцематки різного репродуктивного віку (1,2–10 років) спроможні мати потомство зі смушковими якостями, характерними для ягнят асканійської каракульської породи. Переважна кількість ягнят мала цінні типи завитків (вальок і біб): ярки – 84,8 %, баранці – 83,8 % від досліджуваного поголів'я.

Бібліографія

1. *Бочаров В.Ф.* Интенсивное использование маток / *В.Ф. Бочаров, Д.Д. Арсеньев* // Овцеводство. – 1980. – № 12. – С. 26–27.

2. Руководство по каракулеводству / [*Васин Б.Н., Васина-Попова Е.Т., Грабовский И.Н.* и др.]. – М. : Колос, 1971. – С. 288–298.

3. *Вохидов Г.Д.* Особенности смушковых качеств каракульских ягнят ребристого смушкового типа различного генетического происхождения / *Г.Д. Вохидов* // Овцеводство. Козоводство. – 1987. – № 2. – С. 4.

4. *Газиев А.* Значение однотипности завитков при селекции каракульских овец ребристого смушкового типа / *А. Газиев, Б. Исаянц* // Труды ВНИИ каракулеводства. – 1987. – Т. 21. – С. 34–38.

5. *Плохинский Н.А.* Руководство по биометрии для зоотехников / *Н.А. Плохинский.* – М. : Колос, 1969. – 256 с.

Рецензент – доктор сільськогосподарських наук, професор ***С.Г. Піщан***